

เทศน์เช้า วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

พระอาจารย์สงบ มนัสสุนโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ตั้งใจฟังธรรม ตั้งใจฟังธรรมเพื่อให้เข้าสู่หัวใจของตนไป ถ้าเข้าสู่หัวใจ
ของตน มันสะท้อนใจนะ มันสะท้อนหัวใจของตน

เวลาครูบาอาจารย์ที่ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติไป เวลาเข้าถึงใจมันเกิดธรรมสังเวช เกิดธรรม
สังเวช มันสั่นไหวไปทั่วร่างกายเลย ถ้ามันสั่นไหวไปทั่วร่างกาย หัวใจมันได้คุณประโยชน์อันนั้น
ไป

คนเราเกิดมามีกายกับใจๆ หัวใจที่ยิ่งใหญ่ เกิดในไข่ ในครรภ์ ในน้ำคร่ำ ในโอปปาติกะ
เราเกิดในครรภ์ของมารดา เพราะพ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของลูก เราได้ชีวิตนี้มา เราถึงได้เกิดมา
เป็นชาติปัจจุบันนี้ไง

เวลาเรามองไปที่สัตว์สิ มองไปสิ่งมีชีวิตต่างๆ เขาเกิดของเขาโดยเวรกรรมของสัตว์
ทั้งนั้นนะ ถ้าเกิดโดยเวรกรรมของสัตว์ เกิดเป็นมนุษย์ถึงเป็นอริยทรัพย์ไป

เวลาเรามองถึงความเป็นชีวิตถึงความเป็นมนุษย์ เราปรารถนาอยากจะมีอย่างยิ่งใหญ่
ในความเป็นมนุษย์นี้ ใช่ว่าทุกคนก็ปรารถนาอย่างนั้น แต่ที่มันจะเป็นไปได้ กุสลา ฐมา อกุสลา
ฐมา เพราะเขาทำของเขา

เราฝากเงินในบัญชีเท่าไร เราจะมีเงินในบัญชีนั่นเท่านั้น ในบัญชีของเรามีแต่ตัวแดงๆ
ทั้งนั้นเลย ติดลบอีกต่างหาก แต่เราได้เกิดเป็นมนุษย์เหมือนกันไง ถ้ามันเป็นบุญเป็นวาสนา
อย่างนั้น ถ้ามันขาดตกบกพร่องอย่างนั้น เราก็พยายามแก้ไขของเรา

คำว่า “แก้ไขของเรา” เราไม่ใช่ไปหั่นไหเรืออย่างนั้น เพราะนั่นมันเรื่องปลายเหตุ
ต้นเหตุ ต้นเหตุคือการเกิดเป็นมนุษย์ไง มันเป็นอริยทรัพย์ มันเกิดให้เรามีโอกาส ถ้าเรามีโอกาส
ขึ้นมา เราจะทำคุณงามความดีของเรา ทำคุณงามความดีของเรา

ทุกคนฟังแล้วเบื่อ ทำไมต้องทำดี ทำไมต้องทำดี

ทำดี ทำดีไม่ใช่ทำเพื่อใครหรอก ทำดี ทำดีก็ทำเพื่อหัวใจเราเองนี่ไง ก็ทำดีทำชั่วนี้ไง เพราะการทำดีๆ ขึ้นมา เขาได้สร้างคุณงามความดีของเขามา เขาถึงประสบความสำเร็จของเขา มา เขามีจังหวะและโอกาสของเขาที่เขาได้สร้างบุญกุศลของเขามา ของเราทำแต่บาปอกุศลมา ทำสิ่งใดขาดตกบกพร่องไปทั้งสิ้น เพราะเราทำแต่บาปอกุศลมา สิ่งที่เราไม่มีสิ่งใดมา เห็นไหม

ภาชนะสิ่งใดที่บรรจุของเต็มภาชนะนั้น มันก็เต็มในภาชนะนั้น ภาชนะใดที่ไม่มีสิ่งใดเลย มันก็ว่างเปล่าของมัน

นี่ก็เหมือนกัน หัวใจของเราที่ได้สร้างของเรามา ทำไมต้องทำดีๆ

ทำดีก็เพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต ทำดีก็เพื่อโอกาสของเราในอนาคตไง แต่ในปัจจุบันนี้เราเกิดเป็นมนุษย์แล้วมันมีโอกาสที่ว่าคนมองไม่เห็นใจ

ถ้าคนมองเห็นๆ เห็นไหม นี่ไง เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนา ทาน ศีล ภาวนา

ทำบุญทำกุศลก็เพื่อหัวใจดวงนี้ สิ่งทีสละก็เพื่อหัวใจดวงนี้

แต่เวลาทำแล้วเราจะได้ในปัจจุบันนี้ไง

ไฉนมันเป็นการแลกเปลี่ยน

แต่ถ้าเป็นบุญเป็นกุศล ทำบุญทิ้งเหว ทำแล้วมันมีความสุขความสงบของเรา เราจะกลับไปตั้งต้นสติปัญญาของเรา แก้ไขวิกฤติในชีวิตเราใหม่ ถ้ามันเป็นอย่างนั้นเพราะมันเป็นกรรมของสัตว์

ถ้าทำบุญกุศล เราทำแล้วเราพอใจของเรา ถ้ามันพอใจของเรา ปัจจุบันตั้ง สันติภูมิจิโก คำว่า “ปัจจุบันตั้ง สันติภูมิจิโก” คือเราทำเอง เรารู้เอง เราสุข เราทุกข์ เราอยู่ในใจของตน

แต่ถ้าสติเราอ่อนแอ เราหวังให้คนอื่นชมชมนั้น ทำอะไรก็แล้วแต่ ต้องให้คนอื่นประกันว่าเป็นความดีทั้งนั้น นั้นมันเป็นดีจริงหรือไม่ดีจริงไม่รู้

เราเป็นคนไทย เรากินอาหารไทย อาหารชาติอื่นมา เขาบอกว่าไฉ่เนี่ยอดเยี่ยม ไฉ่เนี่ยดีงาม
เรากินแล้วอร่อยไหม

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตใจของเรามันรับรู้ มันมีบุญและบาปในหัวใจของตน ถ้าเราพอใจ เรา
มีความสุขของเรา นั่นนะถูกต้อง เพราะเราก็ไม่รู้ว่ไฉ่ที่เขาว่ามีความสุขๆ ความสุขอะไรของมึง
วะ มึงจะเป็นจะตายอย่างนั้น มีความสุขได้อย่างไรวะ

แต่ความสุขของเรา สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี จิตเรามีความสุขความสงบ เรามี
สติปัญญาของเราอยู่ เรามีความปกติสุขที่นี้ แล้วถ้ามันเป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมา มีอำนาจ
วาสนา เห็นไหม เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา

ทาน ศีล ภาวนา

ทำหน้าที่การงานเสร็จแล้ว เราก่อนนอนกราบพระ ให้อภัยพระสวามิภักดิ์ แล้วฝึกหัดนั่งสมาธิ
ภาวนา

ทำไมต้องนั่ง

นั่งสมาธิภาวนา ศึกษาค้นคว้าหาใจของตน ถ้าหาใจของตนเจอละ เราจะไม่วุ่นวายเลย
เราจะดูแลหัวใจของเรา ใจนี้มันมหัศจรรย์ มันสุขทุกข์มันสะสมลงที่ใจนี้

แล้วถ้าใจนี้มันเห็นคุณค่าของมัน ถ้ามันจะฝึกหัดปฏิบัติของมัน ฝึกหัดปฏิบัติเพื่ออะไร

เพื่อให้ใจมันเป็นอิสระ เพื่อให้ใจมันตกอยู่ใต้พญามารที่ครอบงำ แล้วเราก็กระหืด
กระหอบกับมันมาไม่มีต้นไม่มีปลาย ตั้งแต่เราเกิดมาจากไหน เราก็รู้ว่าเกิดมาจากท้องพ่อท้อง
แม่ แต่ถ้าเป็นกรรมของสัตว์นั้นะ บุญเพนิวาสนาสุติญาณไม่มีต้นไม่มีปลาย มันหมุนเวียน
เปลี่ยนแปลงอย่างนี้มาแล้วที่ภพที่ชาติ แล้วเวลามันไปพบหัวใจของตน มันจะแก้ไขอย่างไร

ไม่มีในศาสนาใดเลย เว้นไว้แต่พระพุทธศาสนาที่ภาวนามยปัญญา มรรค ๘

ศาสนาใดไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล

แล้วเวลาเราศึกษาค้นคว้าในภาคปริยัติ การศึกษาเจริญ โลกเจริญ ใครก็ศึกษาได้ ใครก็ค้นคว้าได้ วิเคราะห์วิจัยกันแต่เรื่องมรรค ๘ วิเคราะห์วิจัยไป

เวลาครูบาอาจารย์เราที่ฝึกหัดปฏิบัตินะ ท่านบอกว่ามีดแปดด้าน ทั้งๆ ที่เราค้นคว้าอยู่ มีดแปดด้าน มรรค ๘ มีดหมดเลย ไม่มีความเข้าใจใดๆ เลย

ทำความเข้าใจของใจเข้ามา พอเราค้นคว้าหาหัวใจของเราได้ การศึกษาค้นคว้าจากจิตตภาวนา มนุษย์ การศึกษาด้วยอายตนะ ตา หู จมูก ลิ้น กาย

นักวิทยาศาสตร์ นักวิจัยทั้งหลาย ก็วิจัยจากตา หู จมูก ลิ้น กายและสมอง สมองนี้สมองคนตาย สมองมันอยู่สมบูรณ์แบบของมันนะ แต่คิดไม่ได้ คิดไม่เป็น เพราะไม่มีพลังงาน

พลังงานคือตัวจิต เวลาจิตสงบเข้ามาแล้ว จิตตัวมันเป็นอิสระของมัน ถ้ามันฝึกหัดใช้ปัญญาขึ้นมา ถ้ามันเป็นภาวนามยปัญญา เราจะมหัศจรรย์เลยว่า เอ๊ะ! มนุษย์มันมหัศจรรย์ได้ขนาดนี้หรือ

นี่ไง ราววัลโนเบลสาขาต่างๆ ขึ้นมา คนอื่นมอบให้ทั้งนั้นนะ แต่ถ้าเวลาจิตเราสงบแล้ว เราเห็นแล้ว เราจะให้ใจของเราได้ราววัลของเรา ราววัลที่ใจดวงนั้นมีมรรค ถ้าใจดวงนั้นมีมรรค มันได้แต่เงา ได้แต่เงาเพราะเราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนาไป

ดูสิ เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาในประเทศไทย ๗๐ กว่าล้าน ๗๐ กว่าล้านสนใจพระพุทธศาสนาในแง่มุมมองทิศทางใด ศึกษาในศาสนาอย่างไร

ตอนนี้การสื่อสาร การประชาสัมพันธ์มันรวดเร็ว ไปวัดไปวาแน่นะอ่อนวอนขอ นั่นกระทรวงการคลังไซ้ไหม เอ็งจะไปเบิกเอาที่วัดไซ้ไหม ไปถึงกียกมือไหว้ กลับไปถูกรางวัลที่หนึ่ง ๕ ใบอย่างนี้ นั่นมันเป็นกรรมของสัตว์ไฉ

แต่พระพุทธศาสนาไม่ได้สอนตรงนั้น พระพุทธศาสนาสอนถึงความดีความชั่ว ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

แล้วทำอะไร

นั่นมันเป็นเรื่องของวัตถุนะ เรื่องของทรัพย์สมบัตินั่นนะ แต่ทรัพย์สมบัติที่ได้มาดีหรือชั่ว ถ้าดีมันก็เป็นบุญเป็นกุศล ไม่ได้ปฏิเสธ

แล้วถ้ามันเป็นสิ่งจะเป็นความจริงขึ้นมาในหัวใจของตน เห็นไหม เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เรามีความมหัศจรรย์นะ ด้วยความเป็นมนุษย์ ด้วยการเกิดเป็นมนุษย์ เท่ากัน ประชาธิปไตยเหมือนกัน แต่ความสุขความทุกข์แตกต่างกัน

เวลาเกิดเป็นสิ่งมีชีวิตขึ้นมา คุวัญญะ ผลของวิญญะ เราเห็นสัตว์ได้เลย สัตว์นะ เวลาเขาเอาไปโรงเชือด มันมองตานะ ตาสบตานะ มันตาละห้อยเลย นี่ไง มันเกิดเป็นสัตว์ไง จิตดวงหนึ่ง มันไม่รู้ใช่ไหม ถ้ามันไม่รู้ ทำไมโรงฆ่าสัตว์ เวลาสัตว์มันโคดวิ่งหนีขึ้นไป มันเอาชีวิตมันรอดละ

นี่เหมือนกัน เราเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา กฎหมายคุ้มครอง มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ถ้าเป็นผู้ที่ฉลาดแบ่งหน้าที่การงานกันทำ เราจะเหมากงานทั้งโลกเป็นงานของเรา เป็นไปไม่ได้ แต่ด้วยสมอง ด้วยการวิจัย เรารับรู้ได้ว่างานมันคืออะไร ใครทำอะไร หน้าที่อย่างไร ต้องใช้สอยอย่างไร เราบริหารจัดการ

แล้วเวลาเราเข้ามาสู่หัวใจของตน เวลาใจของตน ถ้ามันจะมีมรรคของมัน เห็นไหม ใจดวงใดไม่มีมรรค ใจดวงนั้นไม่มีผล

ใจดวงนั้นที่มีมรรคขึ้นมา สิ่งที่ยังมันเกิดปัญญาๆ ปัญญามันเกิดมาทั้งนั้นนะ สิ่งที่ยังปัญญามันเกิด มันเกิดเพราะมันเป็นธรรมชาติของมันไง ออกรู้ไง สิ่งที่ยังออก จิตส่งออก เพราะจิตส่งออก แล้วให้กิเลสมันครอบงำของมัน มันก็จินตนาการของมันไปตามยถากรรมของมัน

แต่ถ้าเรามีสติมีปัญญาของเราขึ้นมา เวลาเราฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญาที่ยังมันเกิดขึ้นจากเรา เอ้อะ! เราควบคุมดูแลได้ เพราะอะไร

ทางสายกลาง ทางสายกลางในพระพุทธศาสนา ไม่ตกไปสองส่วนซ้ายและขวา ไม่ตามความพอใจของตน ไม่ต้องการปฏิเสธคัดค้านในใจของตน ทั้งปฏิเสธและความพอใจของตนนั้น มันตกไปสองส่วนเพราะมีเรามีส่วนร่วมไปมากเกินไป

แต่ถ้าเป็นทางสายกลางในพระพุทธศาสนา ก็เราเหมือนกัน เพราะตบใจ อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน เพราะตบนั้นเป็นสัมมาสมาธิ ตบนั้นเป็นเอกภาพ ตบนั้นพิจารณาโดยความเป็นธรรม เพราะต้องฝึกหัด เพราะอะไร

หลวงตาท่านสอนนะ วิปัสสนาอ่อนๆ วิปัสสนาอ่อนๆ

เราฝึกหัดใช้วิปัสสนาอ่อนๆ วิปัสสนาอ่อนๆ ทางสายกลางในพระพุทธศาสนา มัคโคทางอันเอก มันเป็นมหัตศัจจระยเฉพาะจิตดวงนั้น

ฉะนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ว่าการ เทศน์ว่าการเพื่อรู้สัตว์ชนสัตว์ หรือหัวใจของสัตว์โลก

เวลาครูบาอาจารย์ของเราไปไหนๆ ไปเอาหัวใจของคนนะ เอาหัวใจของคนเพราะมันสุขทุกข์ที่นั่น หัวใจของคนที่มีนระหระเหิน หัวใจของคนที่มีทุกข์มันยากนั้นนะ มันจะอยู่ในคราบของอะไรก็แล้วแต่ นั้นมันคราบภายนอกเท่านั้นนะ เพราะทางโลกเขาว่าหัวใจนั้นๆ ไง

หัวใจนั้น ใครวางหัวใจได้ ไม่ต้องแบกภาระหนักบ่าจนเกินไป แต่สิ่งมีชีวิต เราปฏิเสธความเป็นชีวิตของเราไม่ได้ มันถึงเป็นอตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ไง มันถึงจิตดวงนั้นแก้จิตมันไฉนแล้วจิตดวงนั้นมันมหัตศัจจระยแค่ไหนไฉน

นี่ไง เวลาครูบาอาจารย์ท่านพูด สมาธิทำไม่เป็นๆ

คือมันหาใจมันไม่เป็น มันหาแต่อารมณ์มันนะ หาแต่ความรู้สึกของตน ทางสองส่วนทั้งๆ ที่ว่ามันก็เกิดจากจิตดวงนั้นนะ เกิดจากจิตดวงนั้น เป็นอำนาจวาสนาของแต่ละบุคคล ทัศนคติ มุมมองของคน จะรู้จะเห็นสิ่งใด มันเป็นเรื่องมันเรื่องธรรมดา ใครจะบังคับใจใครได้

หัวใจของคน ถ้ามันบังคับได้ โอ้โฮ! โลกนี้ไม่ทุกข์ไม่ยากขนาดนี้ กูจะบังคับให้กูสุขตลอดเวลาเลย กูจะบังคับให้ดีตลอดเวลาเลย ใครบังคับหัวใจของใครได้ มาร มารที่ยิ่งใหญ่มันมีอำนาจวาสนาของมันไฉน

แล้วสำคัญที่ว่าเวลากรรมให้ผลไฉน กรรมให้ผลมันอุบัติเหตุ เราเนี่ยเพียบพร้อมไปทั้งหมด เราดูแลของเราทุกอย่างพร้อม มันก็สุดวิสัยเกิดอุบัติเหตุจนได้ เวลากรรมมันให้ผล เวลาคนนะ

เวลาประมาณเส้นเล่อขนาดไหน เวลาประสบอุบัติเหตุ มีคนมาช่วยเหลือตลอดเวลา นี่มันให้ผล
ไ

ไ้หรือนะ

นี่ไง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไ

“ภิกษุทั้งหลาย เธอจงพิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาทเถิด”

ความประมาทเลินเล่อเป็นผลให้เกิดทุกข์ภัยไข้เจ็บทั้งนั้นนะ ถ้ามีสติปัญญาขึ้นมา มันจะ
คุ้มครองดูแลได้ แต่เว้นไว้แต่กรรมให้ผลไ

เวลากรรมให้ผลมันสุดวิสัย เวลาสุดวิสัย มันเป็นของมัน มันเป็นถึงมันให้ผลของมันไ
เขาเรียกวิบากกรรม ถ้าวิบากกรรมๆ เราถึงเวลาประเพณีของพระพุทธศาสนาไ ปล่อยนก
ปล่อยปลา

ปล่อยนก ปล่อยปลา มันมีเกร็ดมาจากในพระพุทธศาสนา

นี่ไง สามเณรลูกศิษย์ของพระสารีบุตรไ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอ กอีก ๗
วันจะตาย พระสารีบุตรก็เมตตามาก ก็บอให้ไปลาพ่อลาแม่ซะ เวลาไปลาพ่อลาแม่ เขาไปเจอ
ปลาที่มันติดอยู่ในที่แห่งไ ก็เอามันไปปล่อย มันเป็นเด็ก เณรมันเป็นเด็ก มันไม่รู้เรื่องหรอก แต่
ผู้ใหญ่เขาบงการเพื่อให้มันดีงาม ให้เขาได้สร้างบุญกุศลของเขา เขาก็เอาปลาไปปล่อย เวลาถึง
๗ วันแล้วเณรนั้นมันไม่เสียชีวิตไ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพยากรณ์สิ่งใดแล้ว พูดสิ่งใดแล้ว ไม่มีอะไรผิดหมดยะ
ต้องถูกทุกเรื่อง แต่น้ององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นคนเตือนเอง พระสารีบุตรก็ไปบอ
เณรให้ไปลาพ่อลาแม่ซะ พ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของลูกไ เพราะอีก ๗ วันจะตาย

เวลาไปลาพ่อลาแม่มันเป็นอุบาย ไปถึงก็ไปทำคุณงามความดี มันต่อชีวิตไ ๗ วันแล้ว
ไม่ตาย พระสารีบุตรถามพระพุทธเจ้า

พระพุทธเจ้าบอกว่า นั่นแหละ เพราะวิบากกรรมของเขา เขาไปสร้างคุณงามความดีมัน
ต่อเนื่องกันไป มันก็เลยเป็นประเพณีของชาวพุทธเรา ปล่อยนก ปล่อยปลา

ตอนนี้ไปปล่อยสิ ปล่อยมันก็วิ่งกลับมาในกรงนั่นนะ

ปล่อยปลาๆ ปล่อยปลานะ มีคนมาเล่าให้ฟังเยอะมาก ฟังแล้วมันสะท้อนใจเราเอง ผั่งใจจนทุกวัน

เขาบอกเขาไปปล่อยปลา พอปล่อยปลานะ ปลามันว่ายออกไป แล้วมันก็ว่ายกลับมาสบตา แล้วมันก็ไป มันมาขอบคุณนะ

เขามาเล่าให้ฟังนะ เขาไปปล่อยปลา ปลามันว่ายไปแล้วนะ มันก็ว่ายทวนน้ำกลับมา มาสบตา แล้วมันก็ว่ายออกไป

ใครก็รักชีวิตทั้งนั้นนะ มันรู้ได้ทั้งนั้นนะ ถ้ามันเป็นข้อเท็จจริง เห็นไหม การปล่อยนกปล่อยปลา แต่ถ้าเป็นทางโลก เขาก็วิเคราะห์วิจัยกันว่ามันเป็นธุรกิจ มันเป็นการทรมานสัตว์ นั่นก็เป็นมุมมอง เป็นทัศนคติของตน ทุกคนรู้ได้ ทุกคนคิดได้ ทุกคนทำได้ทั้งนั้นนะ แต่ใครจะทำได้มากได้น้อยไ

นี่มันเป็นคติธรรม มันเป็นแบบอย่างในพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาก็เลยมีปล่อยนกปล่อยปลา

ปล่อยนก ปล่อยปลา เราปล่อยทุกข์ เราปล่อยความเห็นผิด เราปล่อยความคิดผิดให้ออกจากหัวใจของตนไป ผีก็หลุด

อันนั้นมันเป็นกิจกรรม มันเป็นกิจกรรมที่มันเกิดขึ้นได้ในพระพุทธศาสนา

นี่เราเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา เราหันกลับมามองชีวิต แล้วเราภูมิใจในการเป็นมนุษย์ของเรา ถ้ามันทำสิ่งใดผิดพลาดไป สิ่งนั้นไม่ดีเลย

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ ทำสิ่งใดคิดได้แล้วเสียใจภายหลัง สิ่งนั้นไม่ดีเลย

แต่มันก็ทำนะ ทำทุกที ก็ฝึกมัน ฝึกมันบ้าง ทำมันบ้าง ให้เราดีขึ้น ถ้าเราดีขึ้นนะ เพราะเราทำเพื่อหัวใจเราทั้งนั้นนะ เพราะเราต้องตายจากชาตินี้ไป ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด แล้วจิตดวงนี้มันจะเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ เราทำคุณงามความดีก็เพื่อจิตดวงนี้ เราทำความ

ดีเพื่อเราทั้งนั้น ดีหรือชั่วเป็นของเราทั้งสิ้น แล้วกระทบกระเทือนในสังคม นั้นมันเป็นปัญหาสังคม ปัญหาสังคม เราควบคุมอะไรไม่ได้

แล้วภัยสังคมนี้น่ากลัวมาก เวลาคนคิดเห็นแก่ตัว มันคิดเอาตัวรอด มันเฉพาหน้ามันนะ มันทำลายคนอื่นได้ทุกซ่ได้ยากทั้งนั้นนะ นั้นมันกรรมของสัตว์เิง แล้วเราต้องการคนอย่างนั้นไหม เราไม่ต้องการคนอย่างนั้น เราต้องการคนดีๆ ทั้งนั้นนะ

แต่เวลาเราย้อนกลับมาที่ตัวเราเิง ทำไมมันคิดอย่างนี้ละ เราจะพัฒนาอย่างไร เพราะถึงที่สุดแล้วนะ ทุกคน อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน

ตนเป็นที่พึ่งแห่งตนแล้วไม่มีใครช่วยเราเลยหรือ ไม่มีใครมาดูแลเราเลยหรือ โอ้โฮ! น้อยอกน้อยใจทั้งนั้นเลย

เขาดูแลก็ภายนอกเท่านั้นนะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเิง “เราเป็นผู้ชี้ทางเท่านั้น เธอต่างหาก เธอต่างหาก”

ใจดวงนั้นต่างหากต้องกระทำ เพราะจิตตภาวนา ใจดวงนั้นต่างหากต้องเอาใจดวงนั้นรอด แล้วใจดวงนั้นต่างหากก็คือใจของเราเิง แล้วเรามีทัศนคติอย่างไร เรามีมุมมองอย่างไร นั้นนะวาสนาของเรา

แล้วมีทัศนคติอย่างไร ทำอย่างไร

ทัศนคติที่ถูกต้องชอบธรรม รักษาไว้ รดน้ำพรวนดิน รักษาสิ่งที่ดีงามไว้

มันอยู่กับเราไม่นานหรอก เดี่ยวมารมันก็มาเหยียบย่ำแล้วละ ไม่จริงหรอก คนอื่นเขาไม่ทำอย่างนี้เขายังสุขเลย คนอื่นเขาภาวนาอย่างไรก็ได้ ทำไมเราต้องภาวนา มัคโค ทางอันเอก

นี่เิง มันชักแล้ว มันดึงออกไปแล้ว แล้วก็ไปกับมันนะ เพราะอะไร

อุปาทานหมู่ มันมีหมู่มีคณะ มันมีพรรคมีพวก มันจูงจูงก มันชักนำไป

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อยู่โคนต้นโพธิ์พระองค์เดียว หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านสิ้นกิเลสในหัวใจของท่าน ครูบาอาจารย์ของเราทำเอง ทำในใจของตน ไม่มีใคร มาชักจูงจูงได้ ไม่มีใครชักให้ลำเอียงได้ ไม่มีอะไรลำเอียงกับอะไร ถ้าใจของมันเป็นจริงใจ

ถ้าใจเราเป็นจริง ใครจะมาชัก ใครจะมานำ ถ้ามีวาสนา เรื่องของเขา ลมพัดชายเขา จะ ตีดินนินทา ก็เรื่องของมัน มันเรื่องไร้สาระ

มันจะเอาความจริงใจ ถ้าเอาความจริงใจ ปัจจุบัน สันติปฏิรูปโก ถึงว่าเป็นอตุตา หิ อตุตโน นาโต มันถึงว่าเป็นที่เราสิ้นกิเลส เราสิ้นกิเลส มันสิ้นสงสัย ไม่มีอะไรสงสัย

แต่นี้บรรลุมรรคผลตลอดเลย สงสัยทั้งนั้นเลย แล้วถ้าใครไม่ชมกู่ไม่ได้ละ ใครไม่ยก ย่องกู่นี้ แหม! ทุกข์ฉิบหายเลย

กรรมของสัตว์ เอวัง